

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

Příběh Jiřího Jaroslava Tylšera

Pan inženýr Jiří Jaroslav Tylšer (*12.9.1944) se narodil v Grygově a ve svých 4 letech se s rodiči a starší sestrou Helenou přestěhovali do Šternberka. Zde si jeho otec František Tylšer založil stolařství v blízkosti domu. Byl největším stolařem v obci. Ovšem stolařství mu bylo od roku 1948 do 1950 „rozebíráno“ státem. „Jednoho dne jsme přijeli domů, dveře od dílny byly dokořán a stroje s vytrhanými dráty se povalovaly na podlaze. Větší stroje si odvezli s sebou a pro ty ostatní se později vrátili.“

MOTIVAČNÍ OTÁZKY

Pro základní školy

- Čím se zabývali rodiče pana Tylšera?
- Jak se to projevilo v chování učitelky ve škole?
- Odkud získávala rodina Tylšerova informace o tom, co se děje ve světě?
- Kdo z příbuzných pana Tylšera byl vězněn a proč?
- Mohl pan Tylšer studovat školu, kterou si vybral?
- Co nakonec pan Tylšer vystudoval a kde pak pracoval?

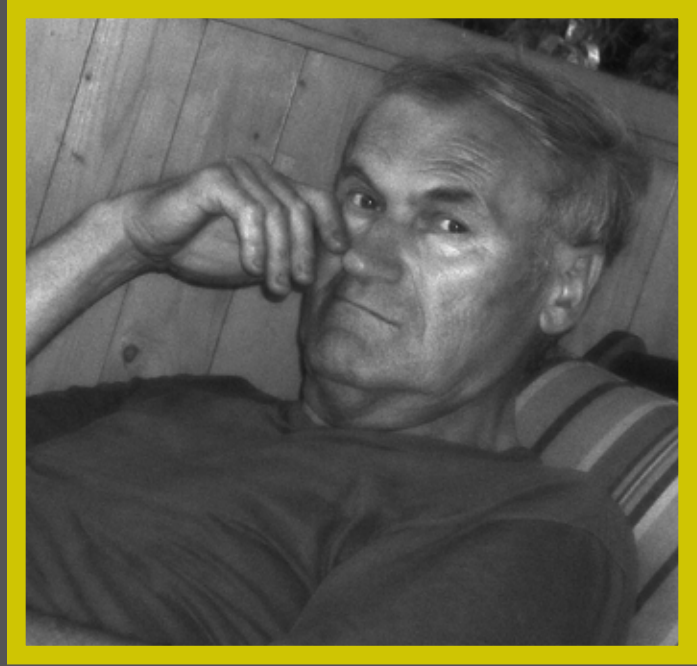
Doplňující otázky pro střední školy

- Kdy a proč začal vysílat Hlas Ameriky?
- Kdo se zasloužil o vznik Rádia Svobodná Evropa a jaký byl důvod pro jeho vznik?
- Jaký byl obsah vysílání zahraničních rádií?
- Zamyslete se, proč lidé riskovali vězení a tajně poslouchali zahraniční rozhlasové stanice.

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

Jeho rodina se stala po únorovém převratu nepohodlnou. Důvodem bylo, že pan Tylšer byl soukromníkem v oboru stolařství a lidem, které zaměstnával, vyplácel mzdu několikanásobně vyšší, než bylo zvykem u tehdejších státních podniků. Dalším důkazem toho, že se v té době obyvatelstvo dělilo minimálně na dvě skupiny, bylo to, že kupříkladu bratranec pana Tylšera byl neprávem obviněn tehdejšími bezpečnostními složkami za prodej kožichů na černém trhu v Praze.

Roku 1950 Jiří Tylšer nastoupil povinnou školní docházku na tamní první základní školu Svatoplukovu. Po čtyřech letech strávených na základní škole mohl zjistit, že lidé se dělí na 2 skupiny. Na ty, kteří se navenek neprojevují, a na ty, kteří jasně dávají najevo svůj názor. S tímto typem člověka se setkal ve 4. třídě. Jeho třídní učitelka - manžel silně angažovaný v KSČ, před celou třídou vysvětlovala co je to tzv. VYKOŘIŠŤOVATEL na příkladu otce pana Tylšera. V afektu mu rozkopala aktovku s učebnicemi na důkaz toho, že by takové lidi rovnou likvidovala a pozavírala do vězení.

Hlas Ameriky i Svobodná Evropa byly v rodině Tylšerů na programu každý večer. Pan Tylšer si vybavuje jednu ze svých vzpomínek: „Vždy, když jsme s otcem poslouchali rádio – Super Major, zaslechli jsme kroky pocházející z naší střechy. A můj otec zvolal: „Bacha, už jde.“ Dlouhá léta jsem netušil, jak to myslel, ale v mých 15 letech, když tato situace nastala a já už byl schopen přeprat dospělého muže, jsem pochopil, že se jedná o špeha, který zjišťoval, jestli posloucháme nepovolené vysílání. Proto jsem byl připraven toho chlápka si podat. Prohlásil jsem: „Já si na tebe počkám, ještě jednou se tu ukážeš, dám ti na rypák.“ Muž utekl přes plot a tehdy nás hodně překvapilo, že zalezl do jedné dveří naproti. Od té doby se u nás neukázal.“

V roce 1953 po úmrtí Stalina a Gottwalda nastoupil na post prezidenta Antonín Novotný. Do té doby panoval strach. Lidé se báli projevit. Na veřejnosti se mluvilo jinak než doma. V témže roce proběhla měnová reforma, která lidem moc nepomohla. Občané, kteří vlastnili pozemky, nebo si stihli něco našetřit, doslova za den přišli o vše. Těm, co vlastnili nemovitosti, stát dal na výběr, buď vstoupí do KSČ a stane se ředitelem ve firmě, nebo odmítne a zlikvidují ho. V té době se házela na lidi jen špína. I Františka Tylšera, otec pana Jiřího Tylšera, nařkl z toho, že údajně strhl plakát se Stalinem a jeho bratrance koželuha z toho, že prodal na černo kožich v Praze - což byl nesmysl. Byl odsouzen k 22 rokům ve vězení, odseděl si pouze 16 let, ale jeho rodina byla vyhnána z rodného městečka Prostějov. Když byl propuštěn na podmínku, v jeho domě už bydlel někdo ze strany, proto mu sdělili, že je pro Prostějov nežádoucím.

Po ukončení základní školní docházky se pan Tylšer rozhodl pokračovat ve studiu na Střední průmyslové škole v nedalekém Uničově. Po úspěšném složení státní zkoušky se chtěl dále věnovat oboru, jenž ho naplňoval. Podal přihlášku na Vysokou školu technickou v Brně. Díky jeho skvělým studijním výsledkům na střední škole neočekával, že by mohl být problém s přijetím. Avšak opak se stal pravdou. Jako důvod zamítnutí přihlášky uvedla dozorčí komise to, že kapacita ročníku je již naplněna, i přesto, že vojáky bez větších problémů přijali.

„V 50. a 60. letech proběhl tzv. Mobilizační plán. To znamenalo, že fabriky vyráběly zbraně a tanky. Museli být připraveni na případnou válku,“ vzpomíná náš narátor. Jiří Tylšer se s odstupem času domnívá, že to zanechalo velké následky na vývoji státu, tudíž dobu nazývá dobou kamennou. Ovšem Šternberk byl v těchto letech plný kasáren a leteckých učilišť.

V druhé polovině 60. let nastalo uvolnění. Lidé se začali bavit a dodržovat tradice. V osmnácti letech se ucházel o práci v místním vojenském opravárenském podniku, kde mohl bez problémů ihned nastoupit. Rozhodl se vykonávat manuální práci a později projektanta plánování montáže automobilů.

Za Gustava Husáka, tehdejšího 8. prezidenta, bylo postaveno nepřeborné množství panelových domů. Peníze ze státní kasy byly doslova rozhazovány. Ti, kteří nastoupili do fabriky, hned při podpisu smlouvy dostali přednostně byt, 150 tis. Kčs a podporu.

Ve dvaceti letech nastoupil na nucenou vojenskou službu v Plně u Mariánských Lázní. Díky jeho výborné fyzické zdatnosti se stal členem vojenského volejbalového týmu. Po turnajích projezdil celou Českou republiku, a tudíž netrval celý čas v kasárnách.

Hlas Ameriky

Rozhlasová stanice Hlas Ameriky (Voice of America, VOA) vznikla s cílem informačně vyvážit nacistickou propagandu, která v duchu tezí ministra Josepha Goebbelse ohromovala svět velkolepými zprávami o úspěších německých vojsk. „Každý den v tuto hodinu vám nabídneme válečné zpravodajství. Možná to budou zprávy dobré, možná zlé. Budeme vám říkat pravdu,“ uvedl hlasatel William Hale v první relaci do nepřátelského Německa v únoru 1942. Tehdy začal Hlas Ameriky vysílat vedle německého a anglického rovněž v italském a francouzském jazyce. Již v březnu se ozval také česky a v průběhu dvou let rozšířil své působení až na čtyřicet jazyků. V době války v Hlasu Ameriky působili například Jiří Voskovec a Jan Werich.

Vedle informací byla od začátku vysílání součástí pořadů také hudba, v prvních letech zejména jazz, jako součást popularizace amerického svobodného životního stylu. V tomto duchu pokračovala činnost rádia i po skončení II. světové války. Kromě hudby a zajímavostí, informací o dění ve Spojených státech a oficiálních stanovisek vlády Spojených států amerických, se Hlas Ameriky věnoval také dění v cílových zemích. Česky a slovensky tak otevřeně hovořil o tématech, která tehdejší média v Československu nesměla ani zmínit: ať už šlo o ekonomické a technické zaostávání země ve srovnání se Západem, o nespravedlivě vězněné lidi, o zákazy působení spisovatelů, herců a hudebníků, nebo o skandály vysokých funkcionářů tehdejšího československého režimu.

Po rozdělení Československa nahradily společné vysílání na jaře 1993 česká a slovenská redakce. Patnáct let po návratu svobody a demokracie do zemí střední Evropy, v době prudkého rozmachu nových médií, přestal Hlas Ameriky vysílat do této části světa. České vysílání se po 62 letech odmlčelo 27. února 2004.

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

To ale nemělo žádný dopad na to, že jeho postavení v armádě nezůstalo u základní hodnosti. Ze vzpomínek pana Tylšera: „Jednou, když jsem se dvěma kamarády doprovázel tři slečny domů, nestihli jsme dorazit do kasáren do půlnoci, jako jejich nadřízený jsem jim prodloužil večeřku. No jo, ale kdo by ji prodloužil mně? Napsal jsem si tedy propustku na plotě sám. Když jsem ji ukazoval ke kontrole, nevšiml jsem si otlačeného rezavého plotu na zadní straně vojenské knížky. Byl jsem tázán mým nadřízeným, zdali je to podpis majora Plha. Vypadá to spíše jako major Plot!“ (smích)

Po dvaceti šesti měsících na vojně místní továrna na drobnou elektrotechniku nabídla panu Tylšerovi práci, již odmítl z důvodu jeho záliby ve větších technických konstrukcích. Nastoupil tedy do původního zaměstnání, jež vykonával před vojnou. Ve svých čtyřicetiletých letech se oženil a v tomtéž roce se mu narodila dcera Jana a po třech letech další dítě, tentokrát syn Jiří. S manželkou a dvěma dětmi žili v domě jeho rodičů. To ale ovšem bylo jen provizorní řešení. Od roku 1970 převzal pan Tylšer vedoucí funkci při stavění družstevních bytů. Dva roky se děl na stavbě, kam chodíval přímo z jeho práce. V roce 1972 se nastěhoval s jeho rodinou do nového bytu na Světlově.

I přesto, že si založil svou vlastní rodinu, nevzdal se svých snů a po 17 letech od maturity začal dálkově studovat stavařskou školu v Brně. I když při výchově dvou dětí a vydělávání na živobytí to muselo být obtížné, v roce 1979 úspěšně odpromoval. Po smrti jeho rodičů začala probíhat asi desetiletá přestavba jejich domu. Po dokončení úprav rodina Tylšerů opustila třípokojový byt a osídlila „nový“ dům. Po osmnácti letech, kdy byl zaměstnancem vojenského opravárenského podniku, tedy v roce 1992, pana Tylšera zaujala vedoucí funkce podobného oboru v Olomouci. Po osmi letech se odhodlal kompletně změnit sféru působení. Nastoupil do firmy Granitol v Moravském Berouně. Díky zkušenostem a změně politického systému získal vyšší postavení ve firmě. V roce 2008 odešel do důchodu, nyní je rád, že může stále bydlet v domě po svých rodičích, kde má na dětství hezké vzpomínky.

Rádio Svobodná Evropa

Rozhlasová stanice Svobodná Evropa (Radio Free Europe, RFE) se rodila po skončení druhé světové války z iniciativy představitelů amerického ministerstva zahraničí a s podporou československého exilu. Měla reagovat na sílící komunistickou propagandu a dezinformace. „Vlast, umlčená všemi krutými a rafinovanými prostředky moderní hrůzovlády, nemůže mluvit. Budeme mluvit za ni,“ uvedla k tomu deklarace Rady svobodného Československa, orgánu exilových představitelů země.

Klíčovými postavami tohoto dění byli Petr Zenkl (dříve primátor Prahy, vicepremiér a předseda Národně socialistické strany), Jan Bervida (bývalý šéf československého civilního letectví), Julius Firt (poslanec Národního shromáždění za národní socialisty) a Ferdinand Peroutka (spisovatel a publicista). První půlhodinový zkušební program Rádia Svobodná Evropa byl odvysílán z nákladního auta u československých hranic v létě 1950. Řádné vysílání RFE z německého Mnichova začalo 1. května 1951 větou: „Volá hlas svobodného Československa, rozhlasová stanice Svobodná Evropa“. Od prvních dnů svého vysílání nabízela plnohodnotný celodenní program se schématem, formálně podobným Československému rozhlasu, ale s diametrálně odlišným obsahem.

Záhy přibývaly další vysílání do komunisty ovládaných zemí. Svobodná Evropa začala mluvit bulharsky, maďarsky, polsky a rumunsky. V roce 1953 vzniklo Rádio Svoboda, určené pro země Sovětského svazu. Postupně se vysílání rozrostlo na několik desítek jazyků.

S působením prvního, československého vysílání Svobodné Evropy jsou spjata jména, jejichž nositelé se zapsali do československých dějin publicistickou činností, uměleckou tvorbou, politickými aktivitami nebo protinacistickým odbojem: Pavel Tigrid,

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

"Give us this day... Our daily truth"

How you can help fight Communism by feeding the greatest hunger of all — the hunger for truth!

Ferdinand Peroutka, Jaroslav Pecháček, později také novináři Sláva Volný, Karel Jezdinský, Milan Schulz, Pavel Pecháček, Lída Rakušanová, Jiří Slavíček (Adolf Bašta), hudebníci Yvonne Přenosilová a Karel Kryl nebo herec Martin Štěpánek.

Mezi nejpoblárnější pořady prvních let patřily Vzkazy domovu. Podle výpovědí svědků, kteří se dostali na západ, v něm redaktori odhalovali zločiny komunistického systému. Do vysílacího schématu patřily každou celou hodinu zprávy, dále pak čtení z domácího i zahraničního tisku, komentáře, eseje a úvahy. Nemalý prostor patřil kultuře, včetně četby ze zakázaných knih nebo rozhlasových inscenací her zakázaných autorů (včetně např. her Václava Havla).

Po rozdělení Československa začátkem roku 1993 společnou redakci nahradily české a slovenské vysílání. V roce 1994 se česká redakce oddělila od americké RFE a přestěhovala se do Prahy jako Rádio Svobodná Evropa. Po ročním samostatném působení se stanice zapojila do projektu Český rozhlas 6 - Rádio Svobodná Evropa, jehož součástí byla i další zahraniční vysílání v češtině (Hlas Ameriky, BBC, Deutsche Welle). Po útlumu nebo rušení českých redakcí zahraničních rozhlasů v roce 2002 ukončilo svou činnost i Rádio Svobodná Evropa. Publicistická stanice Český rozhlas 6 do svého dalšího působení převzala několik tradičních programových prvků Svobodné Evropy a nabídla místo jejím redaktorům. V současnosti tuto roli převzala stanice Český rozhlas Plus.

Americká RFE/RL se na jaře 1995 přestěhovala z Mnichova do Prahy, nejprve do budovy bývalého Federálního shromáždění v centru města, od roku 2009 sídlí v nové budově na Hagiboru. Vysílá zejména do prostoru bývalého Sovětského svazu a do asijských zemí.

GYMNÁZIUM ŠTERNBERK

Now! You can broadcast your ideas
on Truth and Freedom behind the Iron Curtain over
RADIO FREE EUROPE!